

Logopediepraktijk het Praathuis, Laanzicht 3, 8271JZ IJsselmuiden

Informatie door Roelien van Halsema

Een kind met Taalontwikkelingsstoornis (TOS) in de klas

U heeft een kind met Ernstige Spraak- en Taalproblemen in de klas. Dit kind heeft al dan niet een arrangement gekregen en wordt dan begeleid door een Ambulant begeleider van de Dienst Ambulante Begeleiding (Cluster 2).

Logopedie

In onze logopediepraktijk kunnen wij met taalonderzoeken vaststellen of er sprake is van een taalontwikkelingsachterstand. Wanneer er gegevens bekend zijn over het gehoor en over de intelligentie van het kind, kunnen wij indien van toepassing, de diagnose TOS vaststellen. Vaak gebeurt dit ook via onderzoek bij een Audiologisch Centrum. Het is namelijk zo dat er van TOS gesproken kan worden als andere stoornissen (zoals ASS-problematiek of cognitieve problemen) zijn uitgesloten.

In de klas

Wat voor moeilijkheden kunt u tegen komen en wat betekent dat voor de klassensituatie? Onze adviezen gaan zo veel mogelijk uit van "bemoediging i.p.v. ontmoediging". In de onderstaande opsomming van mogelijke aspecten die bij het kind spelen, zijn adviezen beschreven over hoe u kunt handelen.

Wat is TOS?

Bij een Taalontwikkelingsstoornis verloopt de taalontwikkeling Anders dan anders. In de normale ontwikkeling zijn vaak bepaalde fasen te onderscheiden maar bij een kind met TOS verlopen deze fasen anders. Het kind breidt bijvoorbeeld de woordenschat veel moeizamer uit, kan de woorden niet goed vinden of heeft veel moeite met het opbouwen van de correcte grammatica. Het kind blijft soms veel langer dan andere kinderen bepaalde fouten maken. Ook kan het kind zich heel onzeker gaan voelen tijdens het communiceren.

O Kleine actieve woordenschat

Het kind kan niet goed benoemen, niet goed antwoord geven op vragen. Het heeft niet de juiste woorden daarvoor. Soms zal het zoeken naar omschrijvingen. Soms kunnen kinderen met een kleine woordenschat nog niet buiten het hier en nu praten. Werken volgens een thema is heel geschikt. Een woord moet op verschillende manieren zijn aangeboden en teruggekomen voordat een kind het echt gaat begrijpen en beheersen en zelf gebruiken. Help het kind met benoemen. Zorg voor een 'rijke taalomgeving' door leuke voorleesboeken waar je gezellig samen over kan praten.

O Kleine passieve woordenschat

Het kind heeft niet voldoende begrip van woorden. Daardoor zal het ook onvoldoende woorden tot de beschikking hebben om zelf te gebruiken. Je merkt bijv. in de klas dat het kind steeds over hetzelfde praat. Het kind zal niet goed kunnen volgen waar de leerkracht over praat. Soms lijkt het kind niet te luisteren. Het kind zal, wanneer de situatie blijft bestaan, moeite hebben met leren (begrijpend) lezen

en het volgen van andere lessen. Ook hier: thematisch werken, helpen benoemen, mooie voorleesboeken en ook het samen naspelen en herbeleven van een verhaal kan ondersteunend werken.

O Woordvindingsproblemen

Soms heeft een kind wél de woordenschat maar niet de mogelijkheid om de woorden vlot op te roepen. Het kind aarzelt bij het spreken, maakt veel denkpauses en zoekt omschrijvingen of houdt zich stil. Antwoord geven op vragen is moeilijk. Het kind zal dat soort situaties gaan vermijden of zeggen: "dat weet ik niet.." Het aanleren van kleurennamen, namen van de kinderen uit de klas e.d. zal veel moeite kosten.

Van belang is om de "op-commandosituaties" proberen te vermijden, zeker bij een jong kind. Kneed de vraag een beetje in, geef alvast een voorzetje. Bij oudere kinderen kan het heel lastig zijn om bijv. in de klas "topo"-vragen te beantwoorden. Doe het dan op de manier van multiple choice. Een goede strategie kan ook zijn om het kind te helpen omschrijven of te zoeken naar 'kapstukken' zoals dat het woord lijkt op een ander woord.

O Zwakke zinsbouw

Moeite met vervoegingen en verbuigingen, moeite met lidwoorden, woordjes weglaten, woordvolgorde. Het kind kan de analyse van goede grammatica niet maken en zal dus ook niet kunnen beoordelen of de zin goed is. Visuele ondersteuning (dus ook lezen) geeft het kind meer houvast. Veel voorlezen en herhalen, samen er over napraten en de zin die het kind maakt correct 'teruggeven', dus in de goede vorm herhalen, alsof je een antwoord geeft. (bijvoorbeeld: beer boem bedje. 'ja, de beer is gevallen! Uit het bed gevallen. Arme beer, uit het bed gevallen')

O Moeite met taal begrijpen

Van belang is het om te weten of het kind een normale intelligentie bezit. Wanneer het taalbegrip lager scoort dan de intelligentie van het kind is er nog ruimte voor de taalontwikkeling om groei door te maken. Bij jonge kinderen is het zinvol om te werken met een thema waarbij het kind kan ervaren, horen, voelen, zien en doen én beluisteren en benoemen. Wanneer de ouders weet hebben van het thema kunnen zij er thuis ook mee aan de slag.

O Moeite met taal verwerken

Bij sommige kinderen zie je een verminderde score op een taalbegripstest omdat de verwerking van taal bemoeilijkt is. Een kind heeft dan veel baat bij een tragere inleiding, herhaalde instructie, meer tijd en vóórinstructie. In onze praktijk werken wij graag samen met school, ook bijvoorbeeld door lessen alvast met het kind voor te bereiden zodat het begrip al ondersteund is en het kind beter kan profiteren van de les in de klas.

O Moeite met Auditieve verwerking

Veel kinderen met TOS hebben zwakke auditieve vaardigheden. Dat maakt dat gewone gesproken taal hen minder goed bereikt. Het kind kan wel volgen wat er gezegd wordt maar het niet goed verwerken of niet goed onthouden. Analyse van klanken in woorden zal niet gemakkelijk verlopen. "hakken en plakken" en rijmen zal voor dit kind moeilijk zijn en hoe veel je ook oefent, moeilijk blijven. Blijf niet hangen in het trainen van de auditieve vaardigheden. Zoek visuele ondersteuning; bijvoorbeeld door klankgebaren.

Maar juist ook letters zijn natuurlijk heel visueel!

In onze praktijk werken wij geregeld met kinderen die moeite hebben met de fonemische ontwikkeling.

O Moeite met vertellen

Het inleiden van een verhaal, rekening houden met de voorkennis van een luisteraar, benoemen van de kern van een verhaal. Deze aspecten scharen we onder "pragmatiek". Veel kinderen met TOS hebben hier moeite mee. Ze vertellen iets waar je als luisteraar weinig van snapt. Probeer het kind te helpen door steeds stukjes samen te vatten van wat het kind probeert te vertellen. Ook kunnen symbolen of 'praatregels' helpen: we praten over hetzelfde, we praten om de beurt, we vertellen over WIE het gaat en WAT er gebeurt en WAAR dat is gebeurd.

O Moeite met Contact

Een kind met dit soort problemen zal gefrustreerd raken bij het communiceren. Het zal zich niet begrepen voelen en zelf vaak niet begrijpen waar de anderen mee bezig zijn of het over hebben. Het kind kan contact gaan vermijden omdat het anders gevaar loopt weer vragen te krijgen waar het geen antwoord op kan geven. Het kind kan zich ook gaan afreageren. Communicatieve weerbaarheid zal niet sterk zijn: vertellen wat je wel of niet wil, beurten nemen of afstaan in een gesprek, ingaan op wat een ander zegt. Soms helpt het om een situatie waarin het kind in de problemen raakte, samen met het kind te tekenen en er samen over te vertellen. Samen zoeken naar hoe je zo iets kan oplossen en dat er bij schrijven (ook al kan het kind nog niet lezen).

O Bijkomende problemen

Veel kinderen met TOS hebben bijkomende problemen. Omdat de taalontwikkeling zich afspeelt in de hersenen, kunnen ook andere hersengebieden zich niet goed ontwikkeld hebben of niet goed samenwerken. Overigens, vaak zonder dat dit te zien is bij een hersenonderzoek.

Bijkomende problemen kunnen zijn: ADHD, Sensomotorische stoornissen, Dyspraxie.

Een kind kan bijvoorbeeld erg onhandig zijn (steeds valt bij hem/haar de stoel om of valt de kleurpotloodendoos),

Moeite hebben met veters strikken, fietsen.

Helemaal niet stil kunnen zitten.

Niet kunnen starten met een handeling (dus in de klas heel lang niets zitten doen)

maar ook niet kunnen stoppen, of moeite hebben met de overgang van het ene naar het andere.

Ook bij het eten en drinken kunnen er allerlei problemen optreden:

alles alleen maar geprakt willen eten, geen korreltjes kunnen velen,

het eten alleen in een strikte volgorde kunnen eten.

Onderzoek door een kinderfysiotherapeut, een kinderarts, een sensomotorisch therapeut brengt soms meer aan het licht.

